

# AUSZRA,

laikrasztis isleidžiamas Lietuvos milėtoju.

„Sandoros“ Knygynas  
surinktas Dr. GAIGALAIČIO.

— *Nė* —

**1883 m.**

Spaudint

# AUSZRA,

Laikrasztis, iszleidziamas

per

**Dra. Bassanawicziu.**



„Auszra“ iszeina Ragainej 20. kozno menesio formate knyguos  
arkuszines in 8, turinczios 16 laksztu.

Preke: ant metu arba 12 N. 2 Mk = 1 rub.,

ant  $\frac{1}{2}$  metu arba 6 N. 1 Mk. = 50 kap.

ant  $\frac{1}{4}$  metu arba 3 N. 50 Pf, = 25 kap.

Apgarsinimai, spaustuwej „Auszros“ priimami, kasztuoja uz  
kozna pusiau dalita eilute po 20 Pf. = 10 kap.

Apsisteliuoti galima „Auszra“ prie wisu wok. ciec. pusta  
nuo 10. majaus szio m.

---

**Ragainej, Kowinis 1883.**

Del redakcijôs atsilicpia J. Mikszas Ragainej.  
Spaustuwe Albano & Kibelkôs.

# Priekalba.



Homines historiarum ignari semper snnt pueri.  
Zmones nusidawimû nepazinstantieje wis yra waikai.

**J**au trisdeszimt ir penki metai praejo nuog to laiko, kada atsirado pirmas lietuviszkas laikrasztis. Jei mes tą keliû metû tarpą sulyginsime su ilgomis eilemis metû, kuomet musû tauta (gimine) wisokeis wargais ir sunkenybemis prispausta, negalejo ne mislyti apie sawe alpstanczios dwases atgaiwinimą ir dwasiszką peną, tie praszokusieji trisdeszimt ir penki metai pasirodys mums kaip wakarykszte diena! Per ilgus tuos amzius musû gimine teip buwo paniekinta ir prispausta, jog už tiesą dywitis reikia, kad tik per wieszpatiês mąlonę jiji iki szei dienai dar gywa liko! Senowes gadynese apgywenus kone dwigubą žemes plotą, ji szendie taip didei wisose szalyse susimažino, jog prilygsta tiktai szeszeliui senosios musû Lietuvos! Tas sunykimas musû tautos nusidawe ipaczei del to, jog daugumas Lietuwii parubežiuose su kitomis tautomis gywenančziû, pasisawino per ilgus amzius swetimas kalbas. Zmones patys neiszmire drauge su iszmirimu tose szalise lietuwiszkos kalbos — jie liko, tik priemę kitą, swetimą kalbą tapo ar Wokieczeis ar Slowenais. Teip wisi mokinti keliauninkai, kuriems teko Prusus aplankyti, sako, jogei typas tikros Prusijos gywentojû, pagal iszweizdi ne prilygsta wokiszkam typui, nors szios dienos Prusijos gywentoju dide dalis tik wokiszka kalba. Mes wei

gerai žinome, jog daugybe szios dienos Wokiečių Prusijoj paeina isz Lietuvių, kurie atsizadeję nuo sawo gražiosios kalbos swetimai tautai teko. Teip lyginai einasi Lietuwoj ir kitose parubežiuose: Lietuwa pamaželiu nyksta, nes nyksta jos kalba! Suskaiityti wisas priezastis, kuriu del Lietuwa susimažino ir taip baisei sunaikinta tapo, butu dabar per ilgai. Cze mes tik tiek pamineti turime, jog rasi didžiausia priezastis to wiso pikto yra ta, kad apie Lietuviu apszvietimą per lietuwiszką kalbą, tie, kuriems priguletu tai daryti, rupintis nesirupjna. Szendien wisi mokinti wyrai, kurie musu gywenimą ir jo sunkumą pažinsta, wienu balsu sako, jog tie musu kaimynai, po kuriu waldzia musu gimine yra, warą ant to, idant mes ne szendien, tai už metu kitu, pawirstumem ar in Wokiecius, ar wel in Słowenus (Lenkus ir Gudus). Jeigu mes dabar paklaustumem, kas per nauda butu del wokiszkytes ir slowenystes, mums atsizadejus nuog sawo numyletos kalbos lietuwiszkos ir garbingos musu praeitines, kaimynai musu negaletu duoti mums ne iszmingo, ne teisingo atsakymo. Juk ir mes esame tokiepat žmones, kaip ir musu kaimynai, ir norime wisomis teisibemis, prigulincziomis wisai žmogystei, lygei su musu kaimynais naudoti. Tarp tokiu teisybiu pirmutine butu ta, kad Lietuwoj Lietuwei moksłą ir apszvietimą lietuwiszkose mokslinycziuose gautu. Szendie mes wisi gana gerai numanome, jog iszkalos (szuiles) su swetimomis mokslo kalbomis daugiausei Lietuvius pawerczia in swetimas ir atskiria waikelius nuog ju gymditoju. Ar ilgai dar teip duruos, negali tikrai žinoti, bet, kaip galima iszmanyti, nužiurint ant weikaļu musu gadynes Lietuviu troszkawimai ir noras ne weik dar iszipildys! . . .

Lainingesnio del Lietuws laiko ateinant belukuriuodami, turime mes patys rupintisi apie sawo dabar aykszczius reikalus: ką mokslinyczius nedaro, tai mes patys atlikti turime. Kuniszko maisto nestokuodami, pirmucziausej turime rupintis apie dwasziszką szwiesą. O szis szwiesos atgabenimas yra tai didei swarbus dalykas!

To delei tegul bus garbinamas tas Lietuwos myletojas, kursai pirm trisdeszimt ir penkiu metu insteigdamas laikraszti „Lietuwninku Prieteliu“ pradejo rupintis apie iszplatiniamą tarp broliu dwasiszkos szwiesos. Paskiau atsiradesis laiszkas, o per ilgus metus per garbingą professoriu Kurszati Karaliaucziuje iszleidziamas „Keleiwis“ platino Lietuwoj, kaip imane, dwasiszka szwiesa ir zines isz wisatinio mokslu. Pradzioje 1878 m. pradejo Klaipedoj, naujas lietuwiszkas laikrasztis „Lietuwiszka Ceitunga“ szalip „Keleiwio iszeiti, kursai 1880 m. kitam reditojui, p Eynarui, teko ir tapo „Naujuoju Keleiwju“ pramintas. Skaitlius skaititoju su laikraszcziu skaitliumi dauginosi ir didinosi. Szie tai laikraszczei tur nuopelnus Prusu Lietuwoj per prilaikima lietuwiszkos kalbos ir per naudingumą sawo rasztu. Dar iszeina ir polytikiszkas „Konzerwatywu Draugistes Laiszkas“ Prekule. O galiausei bus nuo 1. aprilio sz. m. Ragaines mieste po p. Eynaro redymu, kursai isz „naujojo Keleiwjo“ Draugystes iszstoja, „Keleiwis“ pas knygu spandintojus Albaną & Kibelką iszduodamas, kursai pagal jo gruntawotojo, p. professoriaus Kurszaiczio dumą ir welijimą toliaus redoms taps, koktaj prie „naujojo K.“ nebgalejo nusiduoti.

Pripažindami nuopelnus tu laiszku mes cze dabar neminesime apie juju polytikiszkas pažiuras ir nuomones. Kas del Lietuwos yra arba butu naudinga, kas wei jai galetu užkenkti, apie tai kiekvienas kitoniszka suprantu ir numano, ir už sawo darbą gali duoti atsakimą wien sawžinei sawo. Stodami in pulka sawo garbingu draugbroliu — laikraszcziu, pirmucziausei turime pasisakiti, koks musu mieris ira.

Palikdami aniems laiszkams tą triusą apie Lietuwos apszvietimą per dwasiszka mokslą, mes nekliudisime isz pradziu ir užrubezines polytikos. Musu laikrasztis, wieną tik kartą ant menesio iszeinas, tegul apims tą wieta, kuri dirwonais guli. . . .

Trumpai sakant, laikrasztis musu bus tik swietiszkas, ir pagal iszteklju ir pajegas musu, atgabes zines tik isz wisatinio mokslu. Tas zines suteikdami

skaititojams sawo, mes daugiausei rupinsimies iszplatiati tarp broliu žines apie sawo gimines (tautos) senowes weikalus, o teipogi apie reikalus musu, kaipo Lietuwiu, sziose gadynese.

Kaip kiekvienas Zmogus atsimindimas wisą sawo giwenimo begi, atsižiuredamas atgalios mato ir numano, kas jis ira buwes ir kuomi tapes, supranta, koku sawo inpatibiu delei jis tapes toks, o ne kitoks; taip ir wisa musu gimine (tauta) turetu atminti ir pažinti praejusi laika, kuri ira giwenus ant szios Lietuwos žemes, ir wisus laimingus ir nelaimingus atsitikimus, kurie sziokiu ar tokiu budu padare musu giminę tokią, kokią szendie regime ir pawede ję tiems wargams, kuriuose mes giwename.

Jau daug szimtu metu praejo, kaip paliowe Lietuwos giedruotose padangese spindejus žwaigzdele, kuri musu tewu tewams szwiete; tamsi, neperregima ukana apsiaute musu linksną senoweje žemę; wisokie wargai ir sunki, o ilga werguwe iszdilde isz atminties musu paminejimus laimingesnio ir newargingo gywenimo; užmirszome, kuomi mes senoweje buwome, ir tikt retoj jau dainoje ar pasakoje randi paminklą minawotą isz praeitines musu. . . . Liko dar kalba musu garbinga, apie kurią mes galime drąsei su mokintu wiru isztarti: „Die Sprache ist unsere Geschichte“. Szeip — wiskas pragaiszo, o ir tas musu wienutelis skarbas — kalba, teipogi niksta;

Musu tad ipatingiausias ir didziausias rupestis bus -- duoti pažinti musu broliams Lietuwoj nusidawimu senowes gadines ir weikalu musu garbingu sentewiu, kuriu darbus ir tewiszkes meilę užmirszę nežinome mes patis, kuriu tewu esame sunus bei nepoczei (anukai, wajku wajkai). Jei kožnas geras ir patogus sunus guodoja sawo tewus ir tewu tewus, tai ir mes, Lietuwei, szios gadines turime sekti pawizdi geru sunu senowes Lietuwos; todelei pirmiu pirmiausei turime pažinti juju senowiszką giwenimą, budą, dabą ir tikibę, juju darbus ir rupesczius; nes ju giwenimą pažinę, pažinsime geriaus juos, o juos pažinę ir patis pasižinsime.

Toliaus apie darbą „Auszros“ kalbedami, turime paminti ir tai, jog mes ne užsimirszime rinkti ir ap-  
raszineti wisokius lietuwiszkus senowes paminklus ir  
liekanas (kas liko), isz kuriu galima pažinti giwerimą,  
buda, daba, senowiszka tikibe musu senelia. To delei  
rinkejai dainu, pasaku irtt. paminklu pagal wertibe ir  
swarbuma ras musu laikrasztije wietos sawo darbams.

Pasakodami apie praeitine senowes, mes nepralei-  
sime progą nepasikalbeje su skaititojeis apie reikalus  
musu tautos szioje gadineje. Naudingi wel pamokinimai  
ir žines ar tai isz noturos arba prigimties mokslo, ar  
tai isz ukes wedimo (agronomijos), ar tai isz waisti-  
jimo (daktaristes) irtt., ras musu „Auszroj“ wisuomet  
patalpos wieta.

Pažinti placzia su myletojais musu kalbos ir su  
mokinziauseis musu laiko Lietuwos wirais turedami,  
mes ketiname pakwiesti juos ant darbo in musu „Auszra“;  
o tikimes, jog jie meilingai priims pakwietima.

Szitus sawo pažadus iszpilditi isz gilumo szirdies  
noredami, mes ne troksztam del sawes kitokio pelno  
ir naudos, wienat kad musu žodzei pultu ant gražios  
dirwos ir atnesztu szimteriopa dwasiszka nauda Lietu-  
wai. . . . Su wies paties pagalba mes kiek pajegdami  
ir inmanidami triusimes ir ruoszimes, tos dumos bu-  
dami, jog ir musu darbas gali buti naudingas.

Kaip auszrai ausztant nyksta ant žemes nakties  
tamsybe, o kad taipjau praszwistu ir Lietuwos dwase!

Toks musu troszkawimas ir noras.

Pragoj.

B.

---